

SYLVIA WALBY – TEORIJA PATRIARHATA

- razvila pristop k razumevanju spola v sodobnih družbah, ki ga ne moremo uvrstiti v nobenega izmed tipov feminizma

KRITIKE OBSTOJEČIH PRISTOPOV

1. radikalni feminizem kritizira zaradi njegovega napačnega univerzalizma, ki ne more razumeti zgodovinskih sprememb ali dovolj dobro pojasniti razlik med ženskami, ki temeljijo na etničnosti in razredu
2. marksistični feminizem kritizira, ker se osredotoča na neenakost med spoloma v kapitalizmu in zato ne more pojasniti izkoriščanja žensk v nekapitalističnih družbah
3. liberalnemu feminizmu očita, da mu manjka razlaga splošnega družbenega strukturiranja neenakosti med spoloma
4. kritizira teorijo dvojnega sistema: pristope, pristope ki pojasnjujejo izkoriščanje žensk v okviru dveh ločenih sistemov kapitalizma in patriarhata

PATRIARHAT

- trdi, da obstaja 6 patriarhalnih struktur, ki omejujejo ženske in pomagajo ohranjati moško prevlado:
 1. plačano delo
 2. patriarhalni odnosi v gospodinjstvu
 3. patriarhalna kultura
 4. spolnost
 5. moško nasilje nad ženskami
 6. država
- vsaka od njih je na nek način neodvisna od drugih, lahko pa vplivajo ena na drugo
- trdi da patriarhat ni fiksna in nespremenljiva značilnost družbe ampak se njegova moč in oblika s časom spreminjata
- sprememba patriarhata od zasebnega k javnemu

STRUKTURE PATRIARHATA

PLAČANA ZAPOSILITEV

- plačana zaposlitev naj bi bila ključna struktura ki povzroča prikrajšanost žensk
- meni da na odločitev ž ali se bo zaposlila ali ne bolj vpliva trg delovne sile kot pa družina
- ko se odloči, da se ne bo zaposlila stori to zaradi omejenih možnosti, ki so ji na voljo

GOSPODINJSKA PROIZVODNJA

- gospodinjstva naj bi včasih vsebovala izrazite patriarhalne proizvodne odnose
- posamezni moški neposredno izkoriščajo ženske s tem, ko imajo dobiček od njihovega neplačanega dela, na primer doma
- nekatere se še vedno pustijo izkoriščati svojim možem, ker so alternative tako nepriljubljive
- zakonska zveza lahko nudi osebno preživetje in večje materialno udobje

KULTURA

- kultura z družb naj bi nenehno ločevala med m in ž in pričakovala od njih različne tipe vedenja

- pornografija povečuje svobodo moških, medtem ko ogroža svobodo žensk
- strmenje moških je stališče pornografije in pornografija vzpodbuja moško degradacijo ženske in včasih napeljuje k spolnemu nasilju

SPOLNOST

- heteroseksualnost naj bi prispevala k patriarhalni strukturi
- vendar naj bi patriarhalna struktura doživela pomembne spremembe
- v 19 stol je bila ž spolnost omejena znotraj zakona k enemu patriarhalnemu partnerju za vse življenje
- v 20 stol je bila spolna aktivnost ž olajšana, kontracepcija zmanjševala neželjeno nosečnost, večja možnost razveze pa omogočila možnost zamenjave moža
- še vedno navzoč dvojni spolni standard: tiste, ki imajo več moških imajo za vlačuge, tiste ki pa niso tako spolno aktivne pa za »drags«, moške, ki imajo več spolnih partner pa za junake

NASILJE

- moško nasilje proti ženskam vključuje spolni napad, posilstvo, pretepanje žene, spolno nadlegovanje na delovnem mestu in spolno zlorabo otrok
- nasilje kot oblika oblasti na ž
- ukrepi proti moškim so bolj pogosti vendar še vedno neredni in nekatere ž so še vedno predmet nasilja, druge pa se ga še vedno bojijo

DRŽAVA

- naj bi bila še vedno patriarhalna pa tudi kapitalistična in rasistična
- malo resnih poskusov izboljšati položaj žensk v javni sferi
- ž nižje plačane kot m
- država še vedno naredi premalo, da bi zaščitila ženske pred patriarhalno močjo družbe

OD ZASEBNEGA DO JAVNEGA PATRIARHATA

- * opažanja, da so se pri vsakem vidiku odnosov med spoloma zgodile spremembe
- * liberalne feministke vidijo spremembe kot napredek
- * radikalne trdijo, da se je malo spremenilo in da patriarhalna prevlada ostaja trdna
- * marksisti trdijo, da sta industrializacija in prihod kapitalizma privedla do poslabšanja položaja žensk, ki se je od industrijske revolucije el malo izboljšal
- * meni, da se je narava patriarhata spremenila in da so različni vidiki med seboj prepleteni is skupaj tvorijo sistem patriarhata, ta sistem pa je tisti, ki se je spremenil

ZASEBNI PATRIARHAT

- v zasebnem patriarhatu individualni patriarh, moška glava družine nadzoruje ženo individualno in neposredno v zasebni sferi doma
- moški v položaju moža ali očeta je tisti, ki je neposredni zatiralec in ki ima korist od ženske
- ženske ostajajo zatirane, ker ne morejo stopiti v javno sfero na področjih zaposlovanja in politike

ODMIK OD ZASEBNEGA PATRIARHATA

- delno posledica prvega vala feminizma
- javni patriarhat je oblika v kateri imajo ženske dostop do javnih in zasebnih aren

- ni jim prepovedan vstop na javna prizorišča, pa vendar so znotraj njih podrejene
- v javni sferi so ž omejene na nekatere službe, ki so slabše plačane in imajo nižji položaj kot moški
- ženske niso več omejene na domače ognjišče, ampak imajo vso družbo, v kateri se lahko gibljejo in so izkoriščane

RAZLIČICE PATRIARHATA

- meni, da je prišlo do zmanjšanja patriarhalnega izkoriščanja na določenih področjih zaradi spremembe od zasebnega k javnemu patriarhatu
- stopnja zmanjšanja se med skupinami žensk razlikuje prav tako kot ravnotežje med javnimi in zasebnimi prvinami patriarhata

OCENA WALBYJEVE

- teorija patriarhata vključuje poglede mnogih feministk
- priznava pomembnost ekonomske neenakosti, razpravlja kako dejavniki kot so nasilje spolnost in kultura vzdržujejo patriarhat
- meni, da je patriarhat doživel pomembne spremembe, ki jih poskuša razložiti in razmeti v okviru koncepta zasebnega in javnega patriarhata
- kritiziranje zaradi trisistemskega pristopa: obravnava spol, razred in raso kot ločene sisteme, ki se prepletajo
- zanemarja vsakršno razmišljanje o identiteti ali življenjskih izkušnjah

SPOL IN PLAČANA ZAPOSLOITEV NEENAKOSTI MEDPSOLOMA PRI DELU

- večina feministk meni, da je položaj na trgu delovne sile pomemben vir ženskega neugodnega položaja
- nekatere feministke vidijo pomanjkanje zaposlitvenih možnosti kot enega izmed mnogih virov neenakosti med spoloma
- marksistične feministke pripisujejo več pozornosti možnostim za zaposlovanje
- liberalne feministke poudarjajo plačano zaposlitev zunaj doma

ZAKONODAJA O ENAKIH MOŽNOSTIH

- zakon o enakem plačilu je pomenil, da so ženske upravičene do enake plače kot moški, če opravljajo enako ali podobno delo kot moški ali pa če se delo pokaže za enako vredno kot tisto, ki ga opravljajo moški
- zakon o spolni diskriminaciji je prepovedal diskriminacijo na podlagi spola pri zaposlovanju, izobraževanju in oskrbi, ter storitvah
- ž so dobile enak dostop do delovnih mest in enake pravice do napredovanja

HORIZONTALNA SEGREGACIJA: se nanaša na moške in ž, ki opravljajo različna dela

VERTIKALNA: se nanaša na to, da imajo m boljše plačane službe z višjim statusom kot ž

RAZLAGE NEENAKOSTI ŽENSK PRI ZAPOSLOVANJU

Težave žensk:

- plačane slabše kot moški
- bolj verjetno zaposlene za polovični delovni čas

- v poklicih kjer delajo so največkrat na nižjih položajih
- ž navadno opravljajo določene vrste del, ponavadi z nizkim statusom
- nekatere razlage teh neenakosti se osredotočajo na značilnosti in imenijo, da neenakosti na trgu delovne sile izvirajo iz ženske vloge v družini
- drugi se osredotočajo na trg delovne sile in način, na katerega lahko omejuje možnosti, odprte ženskam

FUNKCIONALIZEM IN TEORIJA ČLOVEŠKEGA KAPITALIZMA

- teorija trdi, da je razlog za slabši položaj ž na trgu delovne sile pomanjkanje njihove predanosti plačani zaposlitvi
- ker bodo kariero prekinile že zelo zgodaj, imajo ž manj vzpodbude, da bi investirale svoj čas v dolge programe usposabljanja ali izobraževanja
- zato imajo za delodajalce manjšo vrednost kot njihovi kolegi
- povprečno imajo ž manj izkušenj v službah, ker ne delajo neprenehoma več let
- ž zaslužijo manj, ker so za delodajalca manj vredne
- njihovo pomanjkanje usposabljanja, kvalifikacij in izkušenj slabša njihov položaj na trgu delovne sile

TEORIJA DVOJNEGA TRGA DELOVNE SILE

1. primarni trg delovne sile: visoke plače, zanesljivost zaposlitve, dobri delovni pogoji in možnost napredovanja
2. sekundarni trg delovne sile: nizko plačane službe z manj zanesljivimi zaposlitvami, s slabimi delovnimi pogoji in majhnimi možnostmi napredovanja
 - pogosto soobstajata znotraj podjetja, prehod pa je težak, morda celo nemogoč
 - izhaja iz taktike delodajalcev, da dobijo tisto vrsto delovne sile, ki jo zahtevajo
 - sekundarni delavci so lahko zamenljivi, zato ni potrebe, da bi jim nudili visoke plače, zanesljivost zaposlitve ali možnosti za napredovanje
 - delodajalci vidijo ž kot zamenljive z malo interesa za pridobivanje kvalifikacij in manj zaskrbljene zaradi višine svoje plače
 - nizek status ž in težnja, da ne pripadajo sindikatom še bolj slabi njihov položaj

DEKVALIFIKACIJA IN DELOVNI PROCES

- razlogi za vključitev ž v tako delo:
 1. ž niso več potrebne za proizvodnjo blaga (hrana oblačila), saj jih je mogoče z lahkoto kupiti
 2. zmogle so se odmakniti od zagotavljanja uslug družini k nudenju uslug k drugim članom skupnosti v zameno za mezdo
 3. ž postale pomemben vir delovne sile, ko je zmanjkalo rezervnih zalog drugih vrst delovne sile
 4. ž so še posebej ustrezen vir dela v ekonomskem sistemu, ki vedno bolj želi zaposlovati nekvalificirane delavce

ŽENSKO KOT REZERVNA ARMADA DELOVNE SILE

- ena od rezervne armade delovne sile je zmanjšati mezde vseh članov delovne sile
- skupina nezaposlenih, ki išče delo ustvarja tekmovalnost v delovni sili delodajalci lahko zmanjšajo mezde in povečajo stopnjo izkoriščanja
- 4 načini, da so ž primerne za rezervno armado delovne sile:
 1. manj verjetno pridružene sindikatom → manj možne se upreti odpuščanju

2. odpuščanje cenejše od odpuščanja m
 3. nezaposlene poročene ž niso deležne državne podpore, če so njihovi možje zaposleni, zato se ne pojavljajo v statistikah nezaposlenosti
 4. mnogo bolj verjetno bodo sprejele delo s polovičnim delovnim časom in gibljivi delovni čas
 5. pripravljene delati maj kot možki, ker se lahko zanesejo na moževo plačo kot glavni vir dohodka
- kapitalizem lahko žensko izkoristi tudi, ker proizvajajo uporabno vrednost doma, saj to zmanjšuje vsoto, ki jo je treba plačati moškimi delavcem
 - substitucijska teorija: kapital ima več koristi, če smejo ž ohraniti zaposlitev času recesije saj lahko delujejo kot poceni nadomestek za moške delavce

RADIKALNI FEMINIZEM IN ZAPOSLOVANJE ŽENSK

- radikalne feministke menijo, da prikrajšanje žensk na trgu delovne sile izvira iz moškega izkoriščanja ženski in nima posebne zveze z delovanjem kapitalizma
- osredotočajo se nato, kako možki izvajajo moč nad ženskami na delu in ščitijo lastne interese

ROSEMARY CROMPTON IN KAY SANDERSON – SPOLNO DOLOČENI POKLICI IN DRUŽBENE SPREMEMBE

STRUKTURACIJA

- kar ljudje delajo, vedno predpostavlja neko vrsto strukture (pravila vedenja), kar pa delajo pa hkrati na novo ustvarja strukturo
- struktura trga delovne sile oblikuje izbiro ljudi, vendar jih popolnoma ne determinira
- dejanja posameznikov lahko pomagajo spremeniti trg delovne sile tako, da oslabijo ve strukturne omejitve dejanj ali pa se spremeni struktura trga delovne sile

MODEL POKLICNE STRUKTURE

- poklicni trg delovne sile: ima široko (prostovoljno in neprostovoljno) mobilnost
- organizacijski trg delovne sile: omejujejo in nadzorujejo podjetja in organizacije
- notranji poklicni trgi delovne sile: vsebujejo delavce podobne tistim na poklicnem trgu delovne sile vendar so v tem primeru položaj in nagrade delno odvisni od njihovih kvalifikacij in delno od njihovega položaja znotraj organizacije v kateri delajo

□ ti ljudje so mnogo bolj odvisni od položaja v določenem podjetju

RAČUNOVODSTVO

- tiste, ki so delale v velikih organizacijah so bile pogosto predmet diskriminacije s strani njihovih moških šefov, kar je onemogočalo njihove možnosti z anapredovanje

STANOVANJSKO-KREDITNE SLUŽBE

- večina delavcev žensk
- večino administrativnega dela opravljajo ž, višji menedžerji pa so možki
- te službe kot primer notranjega trga delovne sile: izgledi povezani z možnostmi za notranje napredovanje

KUHANJE IN STREŽBA

- v gostinstvu in šolskih kuhinjah prevladujejo ženske
- v hotelih so višji kuharji in nosači možki

SKLEP

- ženske še vedno v slabšem položaju na trgu delovne sile
- natančni razlogi za vzrok se razlikujejo od panoge do panoge